

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

LAPSE TERVIS

Tiia Pertel
Tervise Arengu Instituut (TAI)

Peatüki autorid:

Tiia Pertel, Katri Abel-Ollo, Katrin Aasvee, Marge Eha, Natalja Eigo, Liana
Varava, Tervise Arengu Instituut
Sirje Vaask, Eesti Haigekassa
Merike Sisask, Eesti-Rootsi Vaimse Tervise ja Suitsidologia Instituut
(ERSI), Tallinna Ülikool, Sotsiaaltöö Instituut
Niina Sossulina, Terviseamet

Enamik Eesti noori on oma eluga rahul

- Oma eluga on üle keskmise rahul enamik 11-15-aastastest - 89% poistest ja 86% tüdrukutest
- 2006 ja 2010 võrdluses on eluga rahul olevate 11-15-aastaste õpilaste osatähtsus pisut suurenenud
- 41 riigi edetabelis on Eesti 2010. aastaks tõusnud keskmiste seast esikümnesse.
 - Eestist eespool on Holland, Island, Hispaania ja Soome
 - Läti ja Leedu jäävad tahapoole

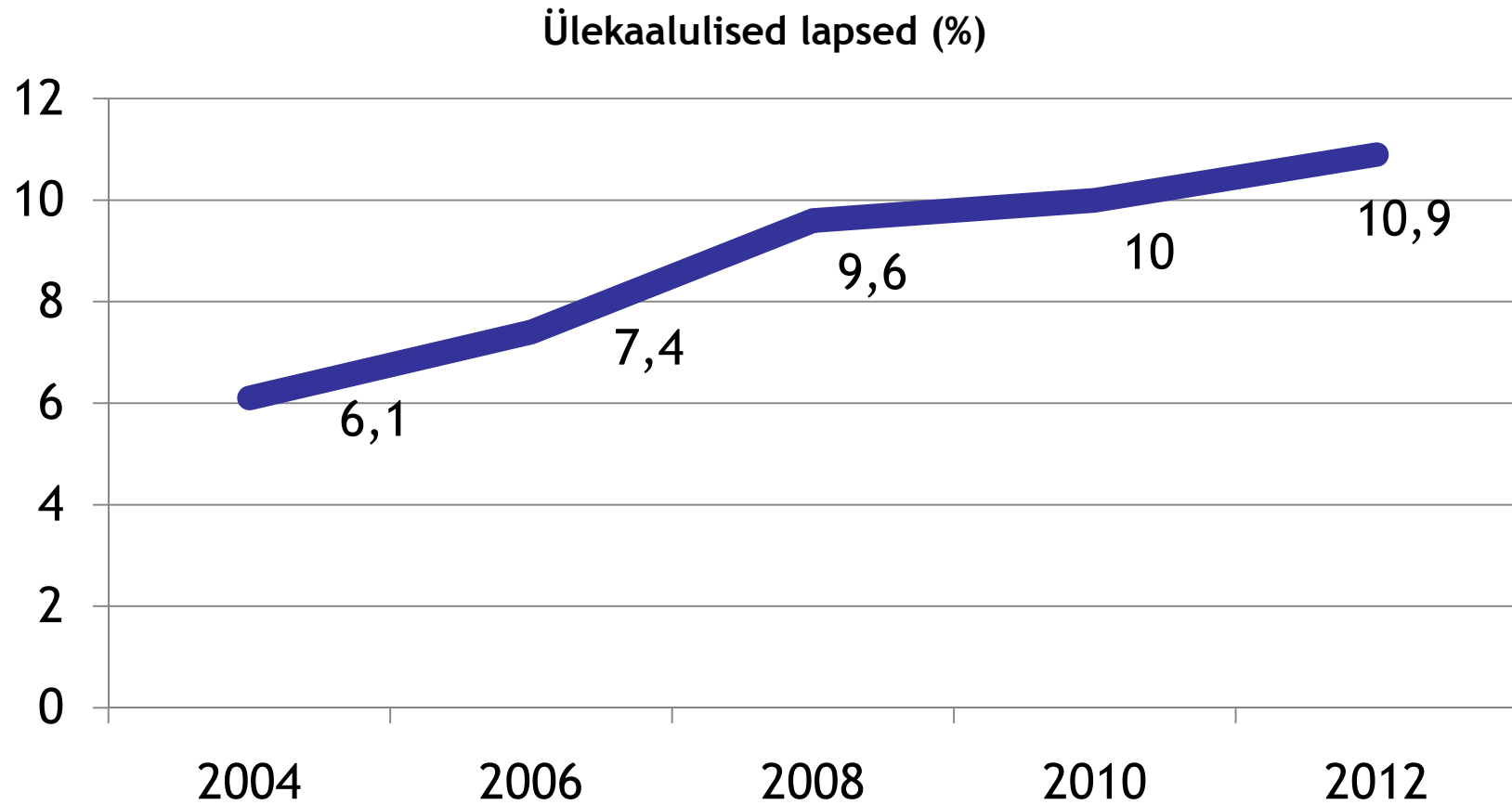

Ennetatavate surmade hulk on laste hulgas vähenenud, vigastused jätkuvalt murekoht

- Laste ja noorte suremus on aasta-aastalt järjepidevalt vähenenud
 - Nii absoluutarvud kui kordaja
 - 0-19-aastaste hulgas 2008. oli 180 surmajuhtu, 2012 oli 104
 - Kõige enam alla aastaste ja 15-19-aastaste hulgas - vastavalt 49 ja 26
 - Peamised põhjused:
 - kaasasündinud väärarendid ning sünnieelse ja -järgse perioodi haiguslikud seisundid
 - Vigastused (liiklusõnnetused, mürgistused, enesetapud)
- Haigestumistest (2011):
 - esikohal hingamiseldite haigusi - 41% kõikidest laste esmasdiagnoosidest;
 - nakkushaigused - 11%;
 - vigastused - 9%

Koolitervishoiu mõõtmistulemused - ülekaaluliste laste osakaal järjepidevalt kasvab

Vaid 14% 11-15-aastastest õpilastest on igapäevaselt kehaliselt aktiivsed

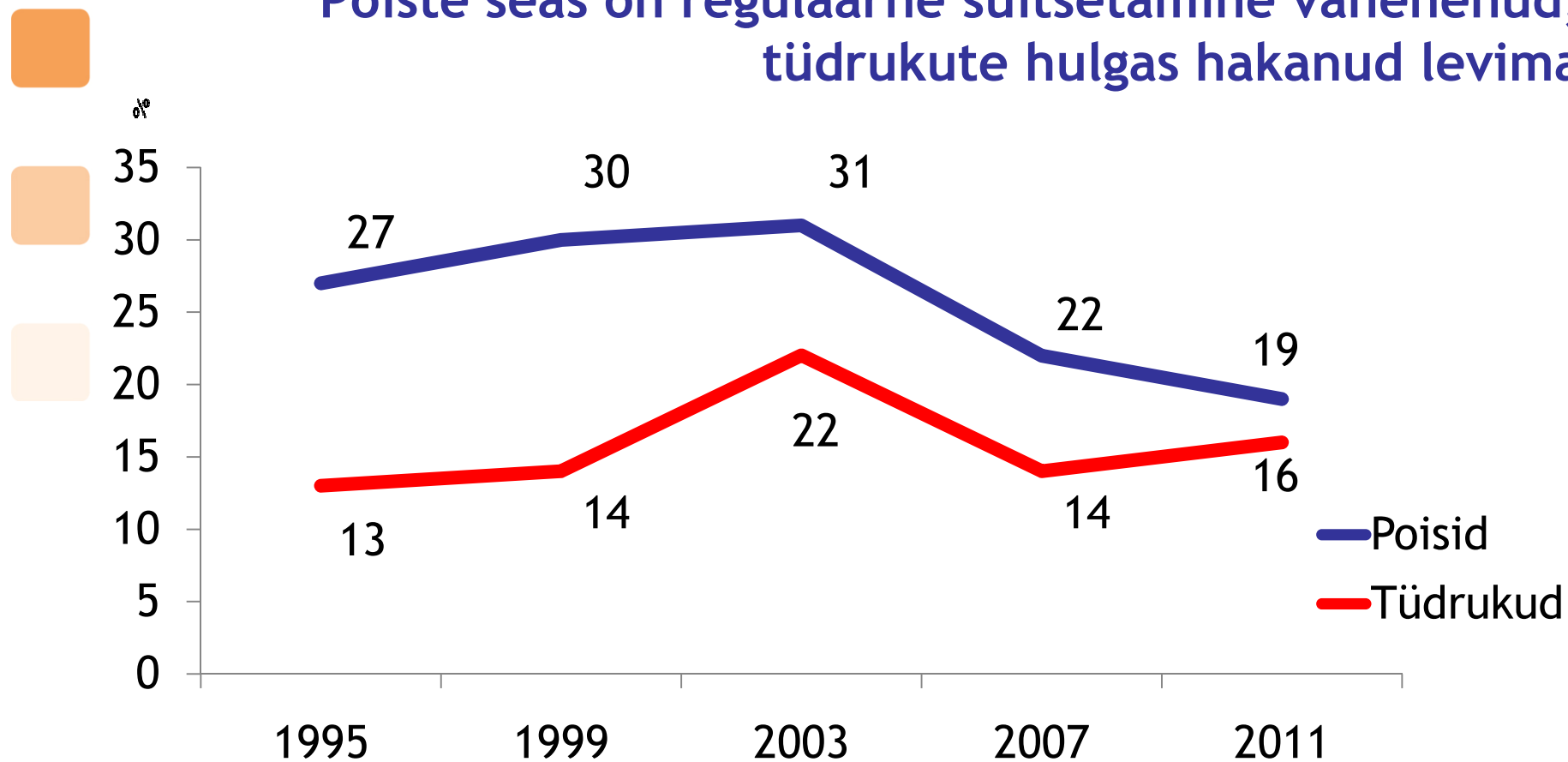

		2005/2006	2009/2010
11-aastased	Poisid	24,2	18,9
	Tüdrukud	21,3	16,4
13-aastased	Poisid	23	17,4
	Tüdrukud	12,9	10
15-aastased	Poisid	18,5	13,4
	Tüdrukud	9,3	9,3

Igapäevaselt vähemalt üks tund mõõdukalt kehaliselt aktiivsete õpilaste osakaal (%)

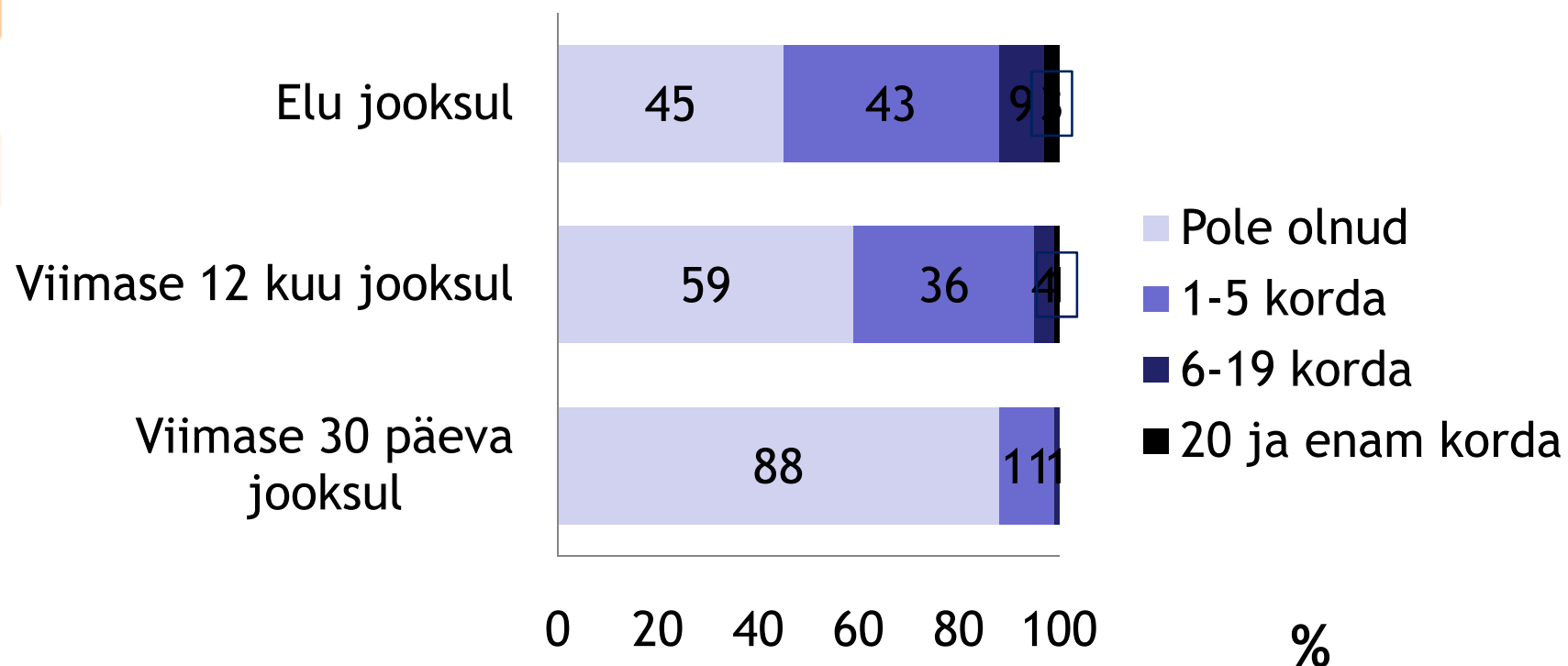
Poiste seas on regulaarne suitsetamine vähenenud, tüdrukute hulgas hakanud levima

Suitsetanud viimasel kuul iga päev vähemalt 1 sigareti (%)

Üle poole (55%) 15–16 aastastest kooliõpilastest on olnud purjus vähemalt korra elus

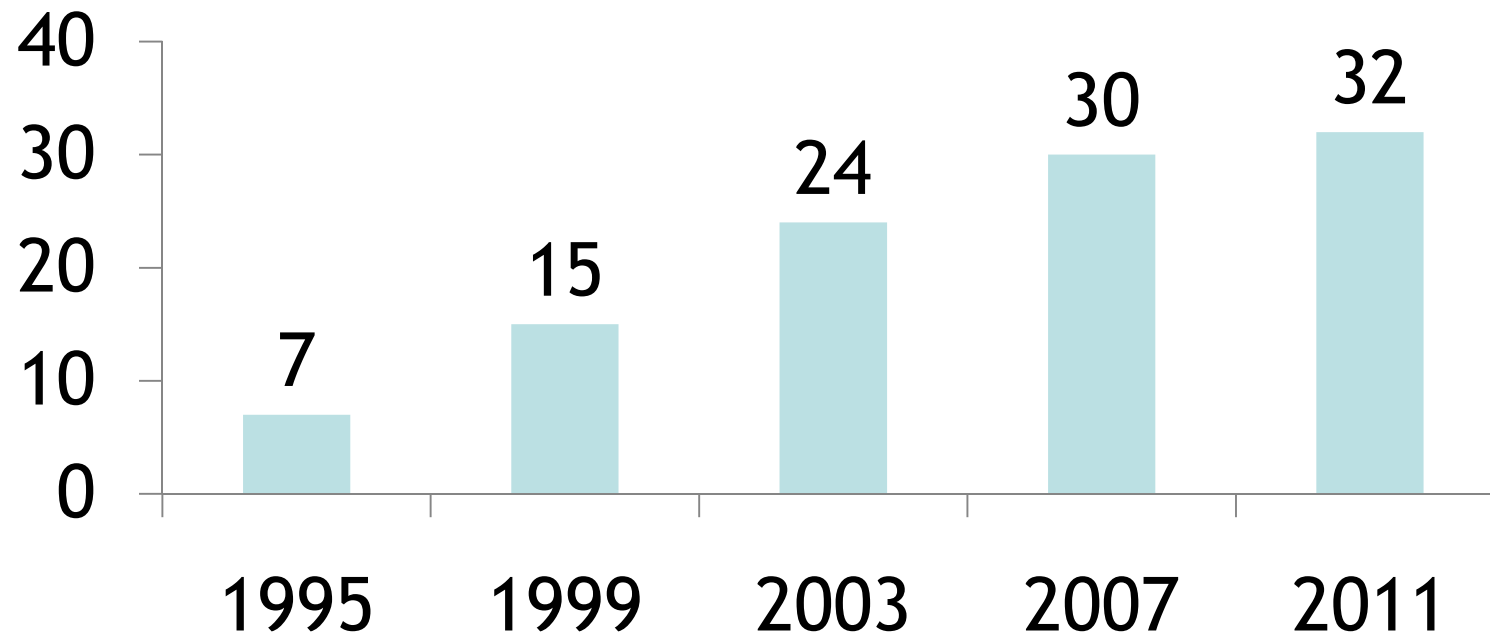

Narkootikumide tarvitamine 15-16 aastaste koolinoorte seas on küll tõusnud, kuid stabiliseerumas

Illegaalsete ainete tarvitamine elu jooksul (%), 1995-2011

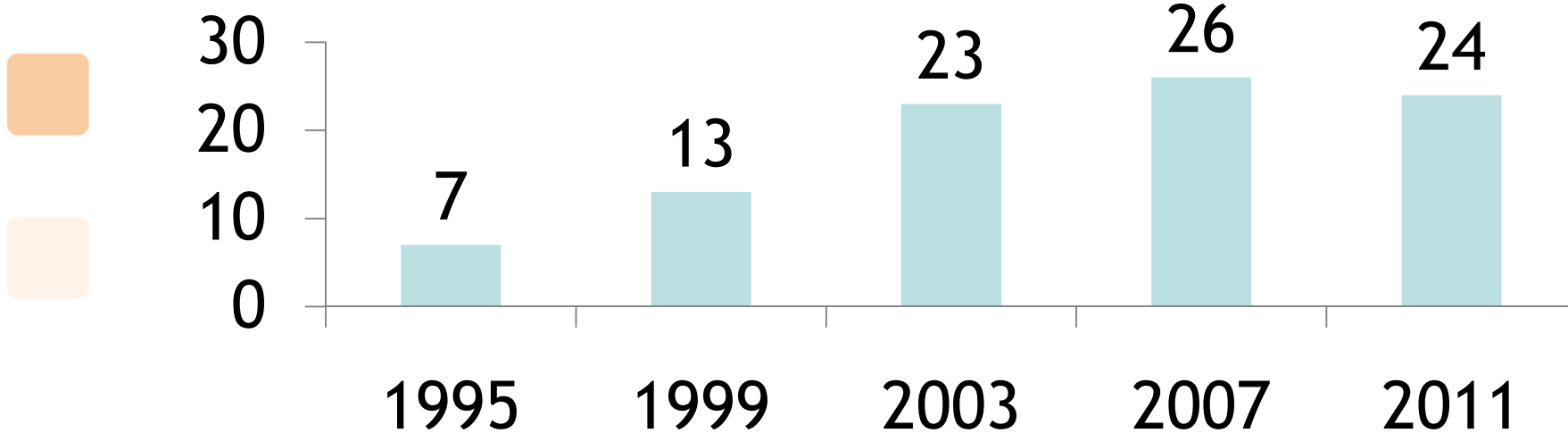

Kõige levinum illegaalne aine on õpilaste seas endiselt kanep

Kanepi tarvitamine elu jooksul (%), 1995-2011

- Viimase 12 kuu jooksul oli 2011. aastal kanepit tarvitanud 17% ja viimase 30 päeva jooksul 6% õpilastest
- Kanepit proovinutest pooled on seda tarvitanud enam kui kahel korral, sealjuures viiendik kümnel või enamal korral

Suitsetamine, alkoholi ja kanepi tarvitamine on seotud

**15–16-aastastest kooliõpilastest, kes vastas, et on elu
jooksul kanepit tarvitanud:**

- **97%** oli elu jooksul suitsetanud

- **99,8%** oli elu jooksul alkoholi tarvitanud
- **96%** oli olnud purjus

Sotsiaalsed oskused ennustavad 15–16-a õpilaste tõenäolisemat uimastitarvitamist ja teisi antisotsiaalseid käitumisviise

Madalate sotsiaalsete oskustega õpilased:

- Alustavad nooremana suitsetamist
- On suurema tõenäosusega igapäevased suitsetajad
- On olnud nooremalt esimest korda purjus
- On sagedamini rahulolematud suhetes sõpradega ja vanematega
- Sagedamini tõsiseid lahkhelisid ja riide vanematega ning sõpradega

Olukorras, kus nooruk ei saa positiivset tagasisidet, võib õpilase muuta uimastite tarvitamise suhtes haavatavamaks

Suureks probleemiks kooliõpilastel on igapäevane väsimus

- Üle poole 14-15-aastastest on sageli väsinud juba hommikul kooli minnes
- Väsimustundega koolipäeva alustavatel õpilastel esineb oluliselt sagedamini:
 - depressiivsust
 - hinnang oma üldisele tervises seisundile on madalam
 - subjektiivselt tajutud stressitase kõrgem
 - oluliselt väiksem unetundide arv
 - tarvitavad sagedamini alkoholi
 - söövad harvem hommikusööki
 - on füüsiliselt vähem aktiivsed

Tervist toetav keskkond lasteaias ja koolis

- Tervist edendavate haridusasutuste võrgustikuga on liitunud 420 lasteaeda ja kooli ehk 39% haridusasutustest.
 - Terviklik ja kogu kooli hõlmav lähenemine nii haridust kui ka tervist ja heaolu toetava keskkonna loomiseks.
- Haridusasutuste osatähtsus, kes püüavad pakkuda lastele arenguks sobivat füüsilist keskkonda, on aasta-aastalt kasvanud:
 - Kui 2004 vastas tervisekaitse nõuetele vaid 31% kontrollitud lasteasutustest, siis 2011. aastal 88%

Allikas: TAI 2013

Allikas: Terviseamet

Hambahaigusi ennetaval läbivaatlusel käib alla poole lastest

- Lapse tervisekontrolli korraldab perearst.
- Eesmärk: arstlikul läbivaatustel käiks 1., 3. ja 12. elukuul, 2- ja 6-8-aastaselt vähemalt 90% lastest:
 - perearstide kvaliteedisüsteemiga liitunud perearstide hulgas tervisekontrollis käinud laste osakaal oluliselt kõrgem, näiteks koolieelsel läbivaatusel käis kvaliteedisüsteemiga liitunud perearstide juures 87%, teiste perearstide juures 62% lastest
- Hambahaiguste profülaktilisele läbivaatusele jõudis 2012. aastal vaid viiendik (19%) 6-aastastest ja natuke üle kolmandiku 7-, 9- ja 12-aastastest lastest
- Viimase viie aasta jooksul on vaksineerimine veidi vähenenud.
- 2012 jäi riiklikus immuniseerimiskavas WHO soovituslik norm 95% Eestil saavutamata:
 - difteeria, teetanuse, poliomüeliidi ja *Haemophilus influenzae* tüüp B vastu (94,6%)
 - mumpsu, punetiste ja leetrite vastu (93,6%).

- Ennetatavate surmade arv ja kordaja laste hulgas on aasta aastalt vähenenud
 - Vigastuste kõrge tase jätkuv murekoht (*Tervisestatistika 2013*)
- Aasta-aastalt kasvab ülekaaluliste laste osakaal
 - Igapäevaselt mõõdukalt aktiivsete laste osakaal on Eestis madal ja aastate lõikes kahanenud (*Eesti Haigekassa 2013*)
- Suureks probleemiks kooliõpilastel on igapäevane väsimus
 - üle poole lastest on sageli väsinud juba hommikul kooli minnes (neil sagedamini depressiivsust, vähem unetunde, tarvitavad sagedamini uimasteid jne)
(*SEYLE uuring ERSI 2009-2011*)

- 15-16-aastastest õpilastest on
 - pea viiendik igapäevasuitsetajad,
 - üle poole vähemalt korra elus olnud purjus ja
 - kolmandik tarvitanud elu jooksul illegaalset uimastit
(*ESPAD 2011*)
- Pere heaolu mõjutab tugevalt lapse tervisevalikuid
 - Majanduslikult kehvemates oludes elavatel lastel on vähem valikuvõimalusi (liikumisvõimalused, toiduvalikud jne)
 - Uimasteid hakkavad tarvitama oluliselt varem ja tarbivad enam regulaarselt noored, kes hindavad oma peresuhteid halvaks
(*Kooliõpilaste tervisekäitumise uuring 2010*)
- Hambahaigusi ennetaval läbivaatlusel käib alla poole lastest (*Eesti Haigekassa 2013*)

Ettekandes kasutatud andmeallikad

- Kooliõpilaste tervisekäitumise uuring 2010, TAI

- RAPORT:

https://intra.tai.ee/images/prints/documents/135591995867_Eesti_kooliopilaste_tervisekaitumine.pdf

- Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaas

<http://pxweb.tai.ee/esf/pxweb2008/dialog/statfile2.asp>

- ESPAD 2011

- RAPORT:

https://intra.tai.ee/images/prints/documents/133846612537_Uimastite%20tarvitamine%20koolinoorte%20seas_raport.pdf

- SEYLE uuring Eesti-Rootsi Suitsidologia Instituut (ERSI)

- Eesti Haigekassa andmed www.haigekassa.ee

- Terviseameti andmed www.terviseamet.ee